

Ocena ex ante instrumentów finansowych w obszarze samozatrudnienia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Podsumowanie wyników badania

Warszawa, 21.09.2021

Cel główny i metodologia badania

[Cel główny] Ocena:

Zapotrzebowania na wsparcie finansowe i pozafinansowe w obszarze samozatrudnienia.

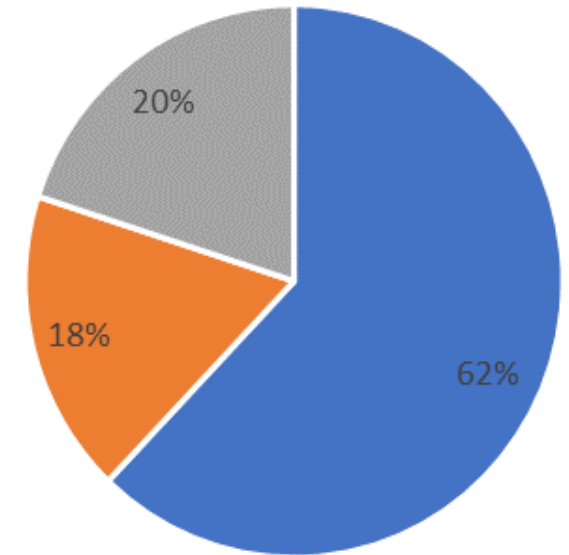
Oszacowanie wielkości luki finansowej.

Lp.	Technika badawcza	Próba	Metoda
1.	Analiza źródeł zastanych – desk research	Dokumenty i literatura źródłowa	Jakościowa
2.	Indywidualne wywiady pogłębione	41 wywiadów	Jakościowa
3.	Studia przypadku (SP) odbiorców wsparcia (w formie instrumenty zwrotnego i bezzwrotnego)	2 x SP	Jakościowa
4.	Badanie CATI nowopowstałych działalności gospodarczych (warstwowe)	1 001 ankiety efektywne CATI	Ilościowa
5.	Badanie CAWI odbiorców wsparcia (próba główna – odbiorcy dotacji, próba uzupełniająca – odbiorcy instrumentów finansowych)	2 733 ankiety efektywne (próba główna) 201 ankiety efektywne (próba uzupełniająca)	Ilościowa
6.	Warsztat inicjalny i podsumowujący (kreatywny)	2 x Warsztat	Jakościowa

Cel wsparcia i grupy docelowe

- Wsparcie samozatrudnienia może mieć 2 podstawowe cele: **aktywizację zawodową osób niepracujących** oraz **rozwój przedsiębiorczości**.
- **Ok. 2/3 osób uzyskujących dotacje** stanowią osoby, które **zrezygnowały z dotychczasowego zatrudnienia** w celu założenia własnej firmy.
- Większość osób zakładających firmę to **osoby wcześniej pracujące, jedynie 20% to bezrobotni lub bierni zawodowo**
- **Fikcyjne samozatrudnienie** może dotyczyć maksymalnie **12%** osób zakładających własną działalność gospodarczą.
- Po ok. **24 miesiącach** prowadzenia firmy podatnikowi **zwraca się dotacja** przyznawana przez PUP.

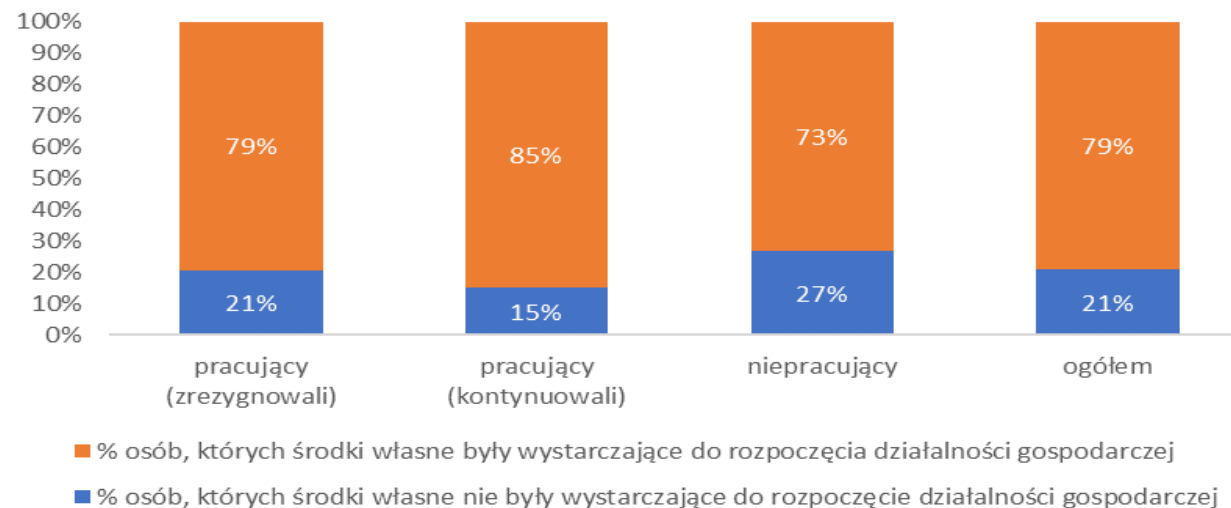
Sytuacja na rynku pracy osób bezpośrednio przed założeniem przez nich działalności gospodarczej (**cała populacja, nie tylko odbiorcy wsparcia**)

■ mieli pracę, ale z niej zrezygnowali
■ mieli pracę, i ją kontynuowali
■ nie mieli pracy

Zapotrzebowanie na środki finansowe

- **21% (64 tys. osób)** zakładających działalność gospodarczą nie dysponowało wystarczającą kwotą środków własnych na pokrycie wszystkich niezbędnych wydatków.
- **4,5% (14 tys. osób)** uzyskało kredyt komercyjny .
- **3,2% (9,9 tys. osób)** znalazło się w luce finansowej (odmówiono im przyznania finansowania lub nie ubiegali się o nie z powodu przekonania o jego niedostępności)
- **10% (32 tys. osób)** deklaruje zdecydowane zainteresowanie uzyskaniem pożyczki na 0,2% rocznie.

Wsparcie pozafinansowe

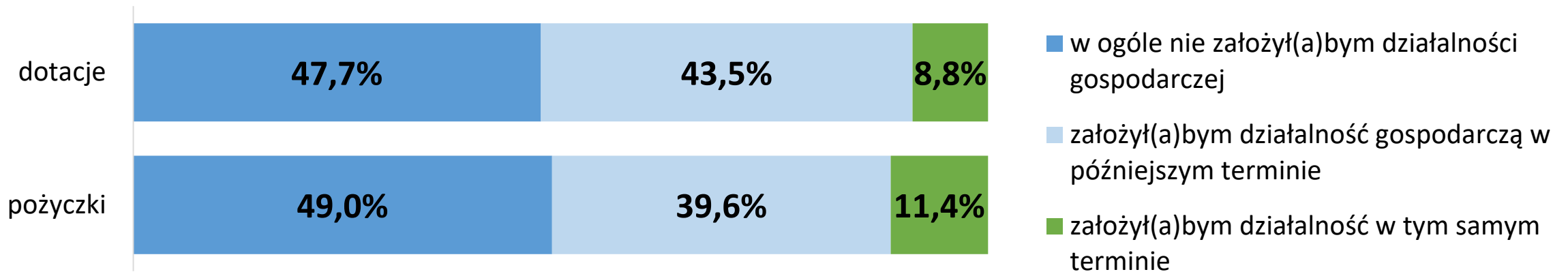
- Wsparcie pozafinansowe **zaoferowano połowie odbiorców** dotacji i preferencyjnych pożyczek na założenie działalności gospodarczej.
- Przeważnie wsparcie jest świadczone **przed założeniem działalności**, w pierwszym miesiącach działalności młodzi przedsiębiorcy są **pozostawieni bez zewnętrznej pomocy**.
- **Wycofanie się z doradztwa** (problemy z kwalifikowalnością VAT) ograniczyło indywidualizację wsparcia.
- Wsparcie przed założeniem działalności, które często ograniczało się do szkoleń w wymiarze 30-40h było **zbyt rozbudowane**, natomiast **zabrakło wsparcia po założeniu działalności i indywidualnej pomocy**.

Trwałość

- **30 miesięcy** po uzyskaniu wsparcia finansowego wciąż **istnieje przynajmniej 55%** działalności gospodarczych założonych dzięki wsparciu dotacyjnemu z EFS (dane ZUS).
- Wsparcie ma szczególnie **niską trwałość w przypadku działalności zakładanych przez osoby o najniższym wykształceniu** i osoby **długotrwale** bezrobotne, a także osoby które dodatkowo **otrzymały tzw. pomostówkę** (czyli częściej osoby bierne).
- **Część osób celowo zrezygnowała z pracy aby uzyskać wsparcie na założenie działalności. Przeżywalność przedsiębiorstw założonych przez te osoby jest wyraźnie wyższa**, niż faktycznych bezrobotnych.
- Na kondycję przedsiębiorstw duży **wpływ ma pandemia koronawirusa**. Jednak do głównych powodów zakończenia i zawieszania działalności należą **problemy z rentownością**: zbyt duże koszty lub zbyt niskie przychody.

Trafność

- **Półowa działalności nie powstałaby bez przyznanych dotacji lub pożyczek**, a dla ok. 40% z nich rozpoczęcie działalności musiałoby się odsunąć w czasie, gdyby nie przyznana pomoc finansowa.

- Odbiorcy dotacji zazwyczaj **nie rozważali jako alternatywy wzięcia pożyczki**. Zaś w sytuacji niedostępności dotacji połowa z nich byłaby skłonna skorzystać z pożyczki na preferencyjnych warunkach z oprocentowaniem ok. 0,2% rocznie

Wnioski i rekomendacje (1)

1 Zmodyfikowanie zasad przyznawania dotacji na założenie działalności gospodarczej w celu wyeliminowania fikcyjnych rejestracji w PUP.

Dotacje powinny być dostępne jedynie dla osób niepracujących, które nie zrezygnowały w ostatnim okresie z pracy z własnej inicjatywy lub do osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

2 W obecnym systemie wsparcia samozatrudnienia brakuje narzędzi wprost ukierunkowanych na promocję przedsiębiorczości. **Należy umożliwić, osobom aktualnie pracującym, planującym założenie własnej działalności gospodarczej, skorzystanie z oferty publicznego finansowania zwrotnego** (przy jednoczesnym pozbawieniu ich możliwości korzystania z wsparcia dotacyjnego).

W nowej perspektywie finansowej należy **ograniczyć liczbę przyznawanych dotacji i przekierować większe środki na wsparcie zwrotne.**

Wnioski i rekomendacje (2)

3 Konieczne jest dalsze podwyższanie jakości wsparcia pozafinansowego. **Każdy odbiorca powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia pozafinansowego** dostosowanego do jego potrzeb, w tym z indywidualnego **doradztwa**. Wsparcie doradczo-szkoleniowe powinno być dostępne zarówno przed rozpoczęciem działalności, jak i w początkowym okresie jej trwania. Sugerowane częściowe wykorzystywania **zdalnych form**.

4 Obecny system wsparcia samozatrudnienia jest zdecentralizowany i podzielony między różne instytucje i źródła finansowania; brak jest wyraźnej demarkacji między nimi.

Należy w maksymalnym stopniu uprościć system wsparcia z perspektywy odbiorców ostatecznych, w tym zapewnić możliwie spójną w skali kraju ofertę wsparcia.

Proponowane instrumenty

1 Mikropożyczka na założenie działalności gospodarczej – zintegrowana z programem „Wsparcie w starcie”. Ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, adresowana do wszystkich osób zakładających własną firmę, w tym **pracujących**. Z **preferencyjnym (zerowym) oprocentowaniem**, i możliwie elastycznym podejściem do **zabezpieczeń i oceny zdolności kredytowej** i przyznawana na cele **inwestycyjne i obrotowe**. Z ryczałtową kwotą na **wsparcie pozafinansowe** i możliwością **częściowego umorzenia** Mikropożyczki dla osób uprawnionych do otrzymania dotacji z PUP.

2 Dotacja na założenie działalności gospodarczej – ukierunkowana na **aktywizację zawodową** osób pozostających bez pracy (bezrobotnych i biernych zawodowo), **z wyłączeniem osób, które zrezygnowały z pracy** w celu założenia własnej firmy. Przyznawana na cele inwestycyjne i obrotowe, z ryczałtową kwotą na **wsparcie pozafinansowe**. Zintegrowana z dotacjami z PUP, z potencjalnym wydłużeniem wymaganego okresu trwałości do 24 miesięcy.

Dziękujemy za uwagę !!!

Jan Szczucki: jszczucki@pag-uniconsult.pl

Maciej Gajewski: mgajewski@pag-uniconsult.pl

Anna Matejczuk-Rosa: anna@imapp.consulting

Henryk Kalinowski: henryk@imapp.consulting